

== Velja po pošti: ==

Za celo leto naprej . . . K 28.—
za en mesec . . . „ 2:20
za Nemčijo celoletno . . . „ 28.—
za ostalo inozemstvo . . . „ 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec . . . „ 2.—
V upravi prejemov mesečno . . . 1:70

== Sobotna izdaja: ==

za celo leto . . . „ 7.—
za Nemčijo celoletno . . . „ 9.—
za ostalo inozemstvo . . . „ 12.—

SLOVENECE

== Ilustrati: ==
Enostopna poltirtva (72 mm):
za enkrat . . . po 18 v
za dvakrat . . . „ 15 „
za trikrat . . . „ 13 „
za večkrat primeren popust.
Poročna oznaka, zabavila, smučalnice itd.:
enostopna poltirtva po 23 vln.
== Poslano: ==
enostopna poltirtva po 40 vln.
Izhaja vsak dan, izvenredno na-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga Vesni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; neuradna pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 14. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne branilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Dr. J. K.: Turčija in njene težave.

V zadnjem članku smo razkrili razboljeno moslinsko dušo tam daleč ob Gangesovem obrežju. Če tam tako odmeva vsak udarec na turško državo, koliko bolj šele pri Turku domačinu. To je treba upoštevati, da moremo dobiti pravično sodbo. Vmislimo se v srce pravovernega, domoljubnega Turka, ki bi rad pomladil svojo domovino. Kako mu je razplula kri po žilah, ko je bil stiri kruti absolutizem Abdul Hamida: Svoboda, ustava, Turčija vstopa v vrsto modernih držav, ki jo bodo sedaj sprejele kot sestro, nova doba zori otomanskemu carstvu! Tako je pel Mlado-Turek in vriskal pričakovani rožni bodočnosti. Prišla pa je doba hujših porazov, večjih ponižanj, nego kdaj koli prej. Pisec teh vrst se je ob zmagi Mlado-Turkov l. 1908. v bosenskem odseku državne zbornice ožigosel Aehrenthalov pozdravni telegram v Carigrad in dejal, da bo sedaj razpad Turčije v par letih hitreje napredoval, nego prej v sto. Politični pigmeji, ki znajo samo sramotiti, katerih razsodnost pa ne sega do koca njihovega nosa, so se takrat norčevali iz njega, češ, da je Staroturek. Kdo je imel prav?

Mladoturki so pravzaprav zajemali svojo moč od Abdul Hamida. Ta je bil poklical Nemce in jim reorganiziral armado v modernem smislu; on je tudi z železnice v Meko najkrepkejšo utrdil vseislamsko misel in turški kalifat. Turek je postal skrajno nezupen. Anglofilstvo je padlo, upanje na Francoze je razbito, sovražstvo proti Rusu je od dne do dne večje. Samo ena država v Evropi je ostala, ki ni turški državi še ničesar odrgala, ki celo že dalj časa podpira vsa prizadevanja za napredek. Turška mentalnost v svoji potrtosti to danes bolj čuti, nego prej. Ta država je Nemčija. Bagdadska železnica, ki jo gradi je že dozdej celo aktivna, gre skozi sredo Male Azije, zbljuje najlepše pokrajine s državnim središčem. Vsenemška struja je hotela, naj se Nemci naselijo ob ti progi in z gospodarskimi koristmi zvežejo tudi germanizacijske namene. Ostala je v znatni manjšini; njene zahteve je nemška vlada kratkoma zavrgla. Ta dogodek je važen preobrat v nemški taktiki, prevažen tudi za nas. Če so spoznali, da je nespametno, nemškemu gospodarstvu škodljivo in nevarno z narodnostnimi boji motiti neizobraže-

ne prebivalce v Anatoliji in Turkestanu, so s tem obsodili tudi abotne namere zaostalih šovinistov, ki hočejo z nasilno germanizacijo obraniti Nemčiji pot do Trsta. Tisti, ki so Anatolcu pustili svoboden razvoj, ne da bi ga z nemškim naseljevanjem motili, so s tem načelno izrekli, da je proti interesom Nemčije in nemštva razburjati z germanizirajočimi dejanji kulturno toliko višje sloječi slovenski narod. Tembolj zdaj, ko dobiva avstrijski jug največjo važnost za celo monarhijo prav v tistem smislu, ki ga je vedno — dasi žal največkrat zastoj — poudarjala naša politika! Nezaupni Turek je zasledoval nemško delo v Mali Aziji, ki išče svoji industriji in trgovini novega prostora, in je zadovoljen z njim; pozdravlja ga in se zato tudi politično naslanja na Nemčijo.

Politik mora računati z realnimi katoličani. Turkofilstvo, kakor ga kaže omejeni srednjeevropski buržoa, ki prekuhava realna dejstva pri ognju subjektivne sentimentalnosti, je, nezelelo. Vprašanje obstoja turške države ni odvisno samo od raznih velesil, marveč tudi od notranjih vzrokov. Sem štejemo zlasti te-le:

1. Turška država ima največjo težavo v tem, da ji je glavno meso Carigrad, da ima torej v Evropi svoje središče. Pred sedemnajstimi leti še je Kolmar baron von der Goltz, turški vojaški učitelj (Goltz-paša) svetoval Turkom, naj se prostovoljno odreko evropskim in afrikanim pokrajinam ter naj se omeje na Anatolijo, Mezopotamijo, Sirijo in Arabijo. To ozemlje je domala štirikrat toliko kakor naša država; prebivalcev ima pa pač nad polovico manj. Tam je Turčin dom; tam edino more pokazati svojo življensko moč. Evropske pokrajine, ki jih je pač osvojila, ne pa pridobila, so jo samo težile. Carigrad ji še vedno obrača oči na zapad, ne pa tja, kjer bi morala v prvi vrsti razviti svoje delo. V svojem sestavku Stärke und Schwäche des türkischen Reiches (D. Rundschau 1897) pravi Goltz — odkriti prijatelj in pomočnik Turčije: »Velik vladar, ki bi hotel v sveti resnosti rešiti in preosnovati svojo državo, bi moral preložiti glavno mesto na mejo turške in arabske državne polovice, morda še bolj na jug, v Damask. Tam bi imel oba glavna dela svojega ljudstva ob-

enem pred očmi, bi njune potrebe lahko razmišljal in zenačeval. Zraven bi se pa oddaljil od mnogoštevilnih vprašanj in zmed, ki se tičejo le malega evropskega dela, ki so pa zdaj osebno zanj poglavitne. Carigrad bi izgubil na pomenu, država in pokrajine pa pridobile.

V svoji knjigi Deutschland im Orient (München 1913) piše dr. E. Jaekel, da je svoj čas pokazal na sliko sultana Mohameda, ki je bil Turčiji največji turški sultan. Ta mu je pa turškemu častniku: »Ta je pač naš največji turški sultan.« Ta mu je pa odvnil: »Ne, — marveč za Turčijo samo najnevarnejši osvojevalec« (str. 48).

2. Druga težava je turški feudalizem s svojim nesvobodnim kmetstvom. Po ti poti ni mogoče napredek v kmetijstvu in s tem je izpodrežana korevina gospodarskemu razvoju.

3. Tretja težava je islam, zlasti v dveh ozihih: Po koranu ne more pričati drugoverec proti moslimu. Ravno zavoljo tega so krščanske države zahtevale za svoje podložnike svoja sodišča, ki so jih dovoljevali sultani v takih imenovanih kapitulacijah. V njih so bili tudi tuji podložniki oproščeni turškega davka. Kapitulacije so pač zavirek Turčije, ker so jih posamezne države silno izrabljale. Kadar je hotela Turčija zvišati carino, ki zadene vse, torej tudi tujih držav podložnike, ki prebivajo v nji, so bile silne težave. Na podlagi kapitulacij so se posamezne države ustavljale in izkušale zase dobiti kake prednosti v finančnem, železnič-

nem ali političnem oziru. Turčija je bila povezana s kapitulacijami, da ni mogla nikamor. Če je hotela graditi kako železnico, pa je prišel Anglež ali Francoz, ali kak drug in ji je nastavljal nož: Če to storiš, ne dovolim zvišanja carine. Kako naj v takih razmerah država uredi svoje finance in svojo gospodarsko politiko? V zvezi s kapitulacijami so si posamezne države delile Turčijo v razne »interesne sfere«, kar je bilo pač njim v korist, Turčiji pa v neizmerno škodo. — Kapitulacije so zdaj odpravljene; tako smo čitali in kmalu stopi ta odprava v veljavo. Toda koran s svojo prepovedjo krščanske priče proti moslimu še ostane! Kako je mogoča trgovina, če to ostane. Kdo bo pa mogel trgovati na Turškem, če ne more do pravice proti moslimu? Sempatja že kak razumen turški sodnik dobi špranjo, ki zleze skozi njo, a to so le slučaji. Odprava kapitulacij je torej za Turčijo le ena plat, za druge države in zanje ostane vzrok, ki jih je vodil, še vedno v veljavi. Kako naj se to reši?

Pa žena — nesvobodna! Naše hiše, pa tudi našo kulturo podpirajo naše matere in gospodinje na treh vogalih; turška žena ne more tu nikamor. Dokler se to ne predrugači, ne more Turška naprej, kakor zahteva sodanji čas. Neuki turkofili se ne zavedajo teh težav. Gotovo pa je, da so turškemu stremljenju po napredku države, ki se bojujejo proti nam, silno nasprotne. To čuti in zato ga naradni nagon samoobranbe vodi proti njim.

Operaciski načrti Nemčije in Avstrije.

Če premišljujemo bojne načrte dvoezveze proti trojnemu sporazumu, vidimo, da operirata avstrijska in nemška armada kot celota po skupnem bojnem načrtu s skupnimi cilji. Že naprej je bilo videti, da mora naša armada na jugu nastopati defenzivno, to je braniti meje in svoje moči kolikor mogoče hraniti, da ima več četa na severu na razpolago.

Proti Rusiji je imelo naše vodstvo bolj defenzivno taktiko, dočim se je nemška armada z veliko silo vrgla ofenzivno na francosko armado. Ta taktika je bila potrebna; prvič zato, ker so geografske razmere na Ruskem take, da je proti Rusom ofenziva težka, na Francoskem so pa razmere vsled velikanske mreže železnic in dobrih cest tako ugodne, da je ofenziva veliko lažja. Če so armade generalov:

Dankla, Auffenberga in Hindenburga deloma začele z ofenzivo, ni to v nobenem nasprotstvu z bojnim načrtom, ker so morale zadrževati Ruse, da ne vpadejo v Avstrijo in Nemčijo, dokler niso Francozi vrženi iz Alzacije in Lotringije.

Kolikor moremo soditi po dosedanjih uspehih, so naše armade na severu rešile svoje nalogo popolnoma dobro. Pomisliti je treba, da so te tri nemške in avstrijske armade vjele 180.000 Rusov ter zajele 700 topov. Vsega skupaj sta pa zajeli nemška in avstrijska armada 360.000 vjetnikov, veliko več kakor jih je Nemčija l. 1876/71. zajela v celi francosko-nemški vojski. Seveda nas ne smejo te številke še premotiti, ker je to šele začetek vojske. Nasprotniki imajo za seboj še silno številne čete, s katerimi bo boj še hud in težak.

Nemčija je morala začeti z ofenzivo skozi Belgijo, ker ji druga pot ni ostala.

LISTEK.

Obramba Kamjonke Strumilowe.

Ena najlepših epizod izmed početnih spopadov avstrijske armade z ruskim navalom, je pač obramba Kamjonke Strumilowe v času prvih ruskih napadov. Morda ne najdeš za njo primere v zgodovini.

V noči z dne 20. na 21. avgusta je prinesel orožnik pred četrto uro zjutraj nočno službo izvršujočemu komisarju poveljstva v Chm., da se nahaja zelo mnogo kozakov v vasi Babjatičih, ki leži nekaj kilometrov daleč od Kamjonke Strumilowe.

Po naročilu poveljstva se je podal oni komisar na železniško postajo vprašat načelnika postaje, če ima vlak pripravljen za odhod.

V spodnjih postorih postaje je spalo okoli 70 črnovojnikov in je najprvo komisar to moštvo alarmiral. Preden pa se mu je posrečilo zbuditi načelnika postaje, je zaslišal topot kopit kozških konj. Videč, da preti nevarnost, hiti komisar nazaj v mesto, ali že med potjo sliši streljanje strojnih pušk. V Kamjonki je bilo ta čas samo 70 vojakov, to je 100 mož od trena, 20 saperjev, a ostali črnovojniki. Komandant

te peščice vojaštva je naglo organiziral obrambo.

Večji del vojaštva je ostal v vojašnici, del pa je streljal z železniškega tira, s posadke in zasebnih hiš. Kozakov je bila cela divizija, to je okoli 4000 mož z generalom Vanovskim na čelu. Dva tisoč se jih je udeležilo neposredno boja, ostanek pa stal kot rezerva v čestinjaških gozdovih. Vrh tega so imeli Rusi dve strojni puški, eno postavljeno nasproti vojašnici, drugo v bližini postaje. Naši so bili brez strojnih pušk in kljub temu so izšli zmagovito iz brezprimerno neenakega boja. K zmagi so pripomogli nenavadno dobri strelji našega vojaštva, ker skoro nobeden strel ni zastoj padel. Z okenj našelnikovega stanovanja postaje so streljali trije: poročnik Havranek, orožniški stražmojster in neki divji lovec iz sosednih gozdov. Strelji teh mož so bili tako izborni pogojeni, da so ustavili eno rusko strojno puško.

Težke ure so preslali prebivalci Kamjonke. Streljanje je trajalo od pete ure zjutraj preko popoldne, ali k sreči si ni upal noben kozak vdreti v mesto. V mesto pa so padali strelji zelo gosti, k sreči pa brez večje škode. Ob 1. popoldne so se čule tri silne detonacije. Tedaj je ljudje preveč silen strah. Mišlili so za gotovo, da je prišla ruska artiljerija. Pa je bila samo eksplozija

min, ki so bile položene pod železniškim mostom reke Bug. Ta most je imel razrušiti v določenem času poročnik saperov T. Izvršitev ukaza je poplašal z življenjem; padel je, zadet v glavo od osmih ruskih krogel, z njim je padlo dvanajst črnovojnikov, ki so srazili most.

Našli so reveža z žveplenko v roki, z glavo vso razbito od krogelj.

Situacija je postala za mesto grozna. Med tem se je prikazal pred rusko bojno vrsto na belem konju poveljnik te armade, a močan veter je razgrnil rdeče obšitke njegovega plašča. Bil si je svest zmage, a toje bilo zanj poguba kajti že je padel s konja, zadet od kroglje priprostega črnovojnika, ki je s tem strelom na mah rešil Kamjonko od vpada uničenja.

Zgubivši poveljnika so kozaki vedno slabše pritiskali na naše, strelji so padali vedno redkeje ter so slednjič, v prepričanju zgubljene bitke, umaknili proti Czestinju. S sabo so odvedli veliko množico ubitih in ranjenih kozakov.

Ob petih popoldne so se prebivalci Kamjonke oddahnili, a sanitejci so se lotili svojega dela. Od naših je padlo 26, ranjenih pa je bilo nad 40.

V bolnišnici pa sedaj leži na postelji poveljnik nazaj vržene divizije kozakov, general Vanovski. Pri njem je

sedel ruski štabni zdravnik, ki je bil odredil, da so prenesli ranjenega generala z bojnega polja v bolnišnico, in je prosil šefa bolnišnice, da zavežejo generalu rano. Položaj generala je bil brezupen kljub takojšnji pomoči, kajti bil je večkrat ranjen v trebuh.

Ko mu je okrajni fizik dr. Pietrovski pravil, da je le malo številce branilo Kamjonko, je odvnil po nemško: »To je pa vendar škandal, ko bi bil to vedel, bi bil vzel Kamjonko brez strela! Nezaslišano, da bi me bila, zmagovalca Sokala in Rava Ruske, dosegla krogla priprostega črnovojnika!«

Ko je ruski zdravnik zahteval, da mu oddajo generala in se skliceval na Rdeči križ, ga prime fizik dr. Pietrovski za roko, ga pelje okoli bolnišnice in mu pokaže velik rdeč križ, ki se je dvigal na strehi, in luknje, ki jih je bilo vse polno v zidovih poslopja, kamor so streljali ruski vojaki. Ko je ruski zdravnik to videl, ni več ponovil svoje prošnje, a generala Vanovskega so prepeljali z avtomobilom v bolnico v Lvov, kjer je čez dva dni že ležal na mrtvaškem odru.

V soboto, 22. avgusta se je na tisoče ljudstva poslovilo na skupnem grobu od padlih junakov — braniteljev Kamjonke, a zasajeni križ na grobu bo vedno pričal o njih junstvu v boju proti silni premoči ruskega navalu.

Nemška armada je morala to pot ubrati tudi vsled tega, da niso udrli Francozi skozi Belgijo in zasedli velikanske orožarne na zapadu Nemčije v bližini renskih provinc.

Francoska brambna črta nasproti Alzaciji in Lotringiji je namreč tako utrjena, da ni bila še nikdar nobena država tako močno zavarovana. Ta črta je sicer med Epinalom in Toulom kakih 50 km odprta, ampak posamezne točke so tu tako zmerjene, da je kaka ofenziva vsled točnega streljanja na napadalca silno nevarna.

Veliki boji na Francoskem.

Po večtedenskih težkih bojih se je nemškim četam posrečilo izvojevati v odločilni bitki med rekama Oise in Maas znatne uspehe. Današnja slika nam kaže ozemlje, na katerem se vrše boji.

Pred nekaj dnevi smo poročali, da so Nemci južno od Noyona odločilno porazili dva francoska armadna zbora. Pri napadu na Chateau Brimond pri Reimsu je bilo vjetih 2500 Francozov. Nato je došlo poročilo, da so bile francosko-angleške čete potisnjene v defenzivo.

Ofenziva nemških čet proti Reimsu vedno bolj napreduje. Kraj Betheny, katerega so Nemci zavzeli, leži komaj 3 km severno od Reimsa, višina Craonelle, ki je zopet prišla v nemško posest, pa obvladuje mesto Reims.

Po vsem tem lahko rečemo:

1. Nemško središče nad Reimsom neumorno prodira, si pridobiva tla in sili s svojo ofenzivno silo francosko srednjo skupino, da se zopet umika proti jugu.

2. Vedno bolj jasno se vidi namen nemškega vojnega vodstva, napraviti odločilni sunek na francoske armade, ki stoje med Reimsom in Verdunom. Nemško središče ima tu odločilno vlogo. Prdiranje armade bavarskega prestolonaslednika južno od Verduna ima tedaj dvojni pomen: napravi močan sunek na utrjeno črto Verdun—Toul in s tem razbremeni v veliki meri armado nemškega prestolonaslednika, ki prodira severno od Verduna proti zahodu.

Ako se posreči nemškim četam, prisiliti združene Francoze in Angleže k umikanju, bi to znalo za zadnje postati katastrofalno. Na nemško-francoskem bojišču vlada že dalje časa deževno vreme, vsled česar so reke zelo narasle in tudi deloma že izstopile. Ker več rek teče vzporedno s francosko bojno črto je prerezana zveza z ozadjem. Umikajoče se francoske čete bi mogle čez narasle reke le pri posameznih prehodih. Tam bi gotovo nastala velika gnječa. Če bi jih še dosegla nemška artiljerija, bi bil prehod nemogoč in bi lahko povzročil veliko katastrofo.

× × ×

Berolin, 24. septembra. (Kor. urad.) Veliki glavni stan poroča z dne 23. t. m. zvečer: Na desnem krilu nemške armade na oni strani Oise boji počivajo. Obkoljevalni poizkusi Francozov niso imeli nobenega uspeha. Vzhodno v argonskem gozdu ni bilo danes večjih bojov. Vzhodno od Argonov so tekoma dneva zavzele nemške čete Varennes. Prodiranje napreduje.

Armadni oddelki, ki napadajo zapiralne utrdbе južno od Verduna, so zmagovito odbile francoske protinapade, ki so se izvršili iz Verduna čez reko Maas in iz Toul, vjele veliko Francozov ter zaplenile topove in strojne puške. Prišel se je z vidnimi uspehi oženj težke artiljerije na zapiralne utrdbе Troyen, les Paroches, Camp des Romaines in Liouville.

V francoski Lotringiji in ob alzacijski meji so bile na nekaterih mestih francoske predstraže potisnjene nazaj.

Prava odločitev še ni nikjer padla. Iz Belgije ni nič novih poročil.

× × ×

KAJ JE S KATEDRALO V REIMSU?

Francoska vlada trdi, da vojaški oziri niso zahtevali, da bi se obstreljavala katedrala v Reimsu. Temu nasproti se pa od nemške strani uradno poroča: Ko so Francozi mesto Reims z močnimi utrdbami napravili za svoje glavno opirališče, so s tem sami prisilili nemške čete k napadu na mesto. Nemško vrhovno poveljstvo je pa ukazalo, naj se katedralo varuje, dokler je ne bo izrabil sovražnik v lastno korist. Od 20. t. m. naprej je bila na katedrali bela zastava. Kljub temu smo pa opazili, da je bila na stolpu opazovalna straža posadke, ki je kazala dobra kritja francoski artiljeriji proti naši ofenzivni pehoti. Potrebno je bilo, da se to odstrani. To je tudi izvršila poljska artiljerija s šrapneli. Streljanje iz težkih topov tudi sedaj ni bilo dovoljeno in se je sploh oženj takoj ustavil, ko je bila odstranjena opazovalna straža. V kolikor smo mogli opaziti, so stolpi in zunanost katedrale nerazrušeni. Streha je zgorela, ker se je to moralo zgoditi. Odgovornost nosi sovražnik, ki je skušal častljivo stavbo pod varstvom bele zastave zlorabljati.

Turin, 23. septembra. (Privatno.) Listi poročajo iz Bordeauxa, da je večeraj zboroval ministrski svet nad pred-

Potem so imele francoske čete tu vsako leto manevre in so na defenzivo tako dresirane, da bi bil boj silno nevaren in skoro brezuspešen. Vse te obrambne in utrjene točke služijo Francozom za opirališče in zato je čisto naravno, da se je armada bavarskega prestolonaslednika tukaj spustila samo v defenzivo. Ampak glavna stvar je, da so nemške čete udrle skozi Belgijo na Francosko in ogrožajo Pariz, ki se ne bo mogel dolgo časa ustavljati.

sedstvom Poincaréjevim. Zunanji minister je naznanil, da je dal poslati vsem vladam nevtralnih držav protest v zadevi katedrale v Reimsu. Znano je, da se je nahajala v ladji katedrale cela vrsta dragocenih gobelinov (preprog) z utkanimi slikami iz zgodb sv. pisma in iz zgodovine francoskih kraljev. Te preproge so še o pravem času rešili. — Akademija sv. Luke v Rimu je poslala cesarski akademiji umetnosti v Berlinu sledečo brzojavko: Akademijo sv. Luke je pretresla vest o upepelitvi katedrale v Reimsu, a upa, da vest ne odgovarja resnici. Vsekakor je prepričana, da je vsako škodo pripisati le žalostnim in slučajnim dogodkom vojne. Prosi naznanila o obsegu škode. Podpisano predsedstvo.

PAPEŽ SE ŽALOSTI ZARADI KATEDRALE V REIMSU.

Rim, 22. septembra. Ko je bil sv. oče obveščen o škodah, ki jih je trpela katedrala v Reimsu, je izrazil kardinalu Lucinu brzojavnim potom sožalje nad tem činom vojne, ki je zadel enega izmed najlepših spomenikov Francije.

× × ×

OPUSTOŠENA PROVINCA CHAMPAGNE.

Berolin, 24. septembra. Iz Londona se poroča čez Nizozemsko: Francoski kmetje sledijo francoskim četam, da takoj pokopavajo mrljice. Provinca Champagne je strašno opustošena. Trtni nasadi so pohojeni. Na milijone vinskih trt z grozdem leži uničenih po tleh. Viničarska poslopja so uničena, kleti pa oplenjene.

× × ×

ANGLESKA SODBA O POLOŽAJU NA FRANCOSKEM BOJIŠČU.

London, 23. septembra. »Times« više: Stališče Nemcev med La Fère in Reimsom je na nekaterih točkah močno, toda francosko levo krilo jim tukaj lahko pride za hrbet. Gotovo je, če bodo zavezniki imeli kak uspeh na levem krilu, da bo to le taktičen uspeh. Odločilno je na vsak način levo nemško krilo, vsled česar morajo zavezniki vse svoje sile napeti proti temu krilu.

× × ×

NEMŠKA GRANATA RAZPOČILA V ANGLEŠKEM GLAVNEM STANU.

Berolin, 24. septembra. (Kor. urad.) Listi poročajo čez Rotterdam o bitki na zahodnem bojišču, da so se zadnje tri dni bili hudi boji. Ponoči in podnevi so se neprestano vršili napadi. V petek je razpo-

čila granata v angleškem glavnem stanu, ki je veliko zmešnjavo povzročila, a angleški generalni štab si je rešil življenje. Nemci so postavili ob svojem desnem krilu na gričih najtežje topove. Oženj je bil od časa do časa tako močan, da niso mogli sproti mrljic in ranjencev odstranjevati.

IZBORNO UČINKOVANJE NEMŠKIH TOPOV PROTI FRANCOSKIM AEROPLANOM.

London, 24. septembra. (Čez Berlin.) Vojni dopisnik »Daily Telegrapha« objavlja sodbo nekega francoskega letalca o izbornosti nemških topov, ki so namenjeni, da obstreljujejo aeroplane in zrakoplove. V višini 1800 metrov ni noben zrakoplov varen, če se dobro meri.

FRANCOSKI KOLESARJI NAPADLI NEMŠKE RANJENCE.

Berolin, 24. septembra. Wolffov urad: Dne 8. septembra je napadla francoska kolesarska četa s častniki na čelu dva nemška avtomobila, ki sta peljala ranjence v Foret Besauiale. Ranjence in šoferje so

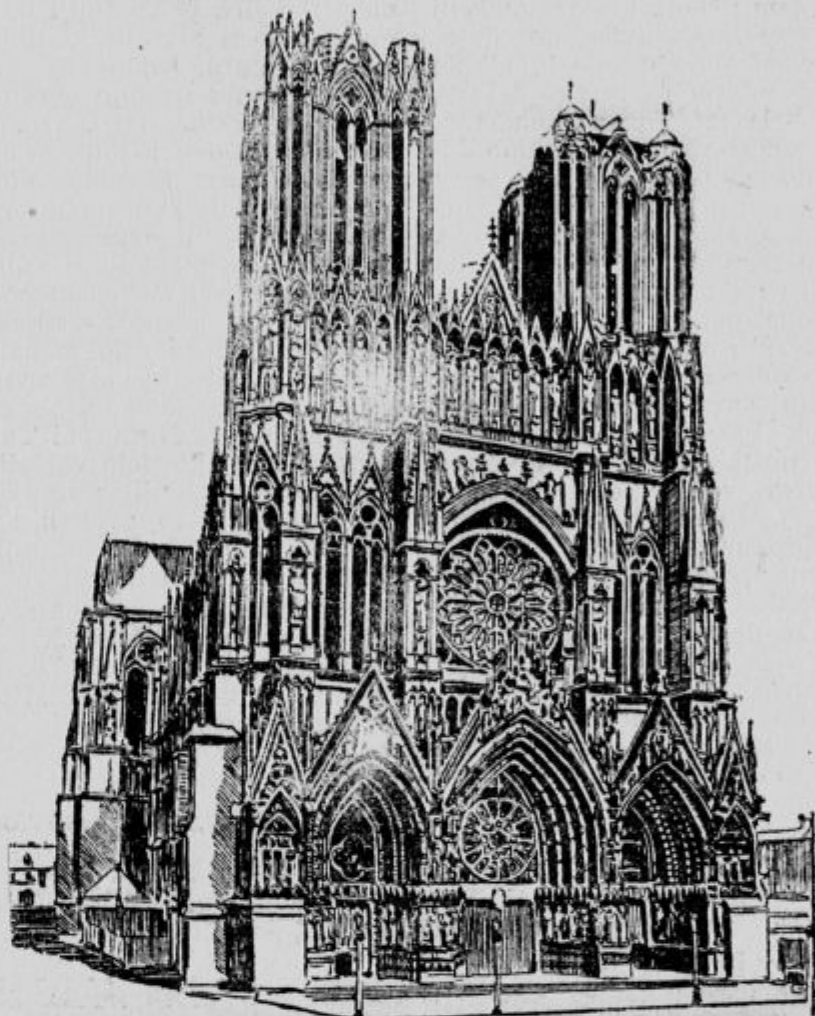
ubili in oropali. Samo dva sta ušla in to štabnemu zdravniku svojega bataljona sporočila.

FRANCOSKI GENERALI PROTI PLENJENJU.

Dunaj, 23. septembra. Armadna povelja francoskih generalov preté z najstrožjimi kaznimi proti plenjenju francoskih vojakov.

KONEC »KRAVJIH REGISTRATORJEV«.

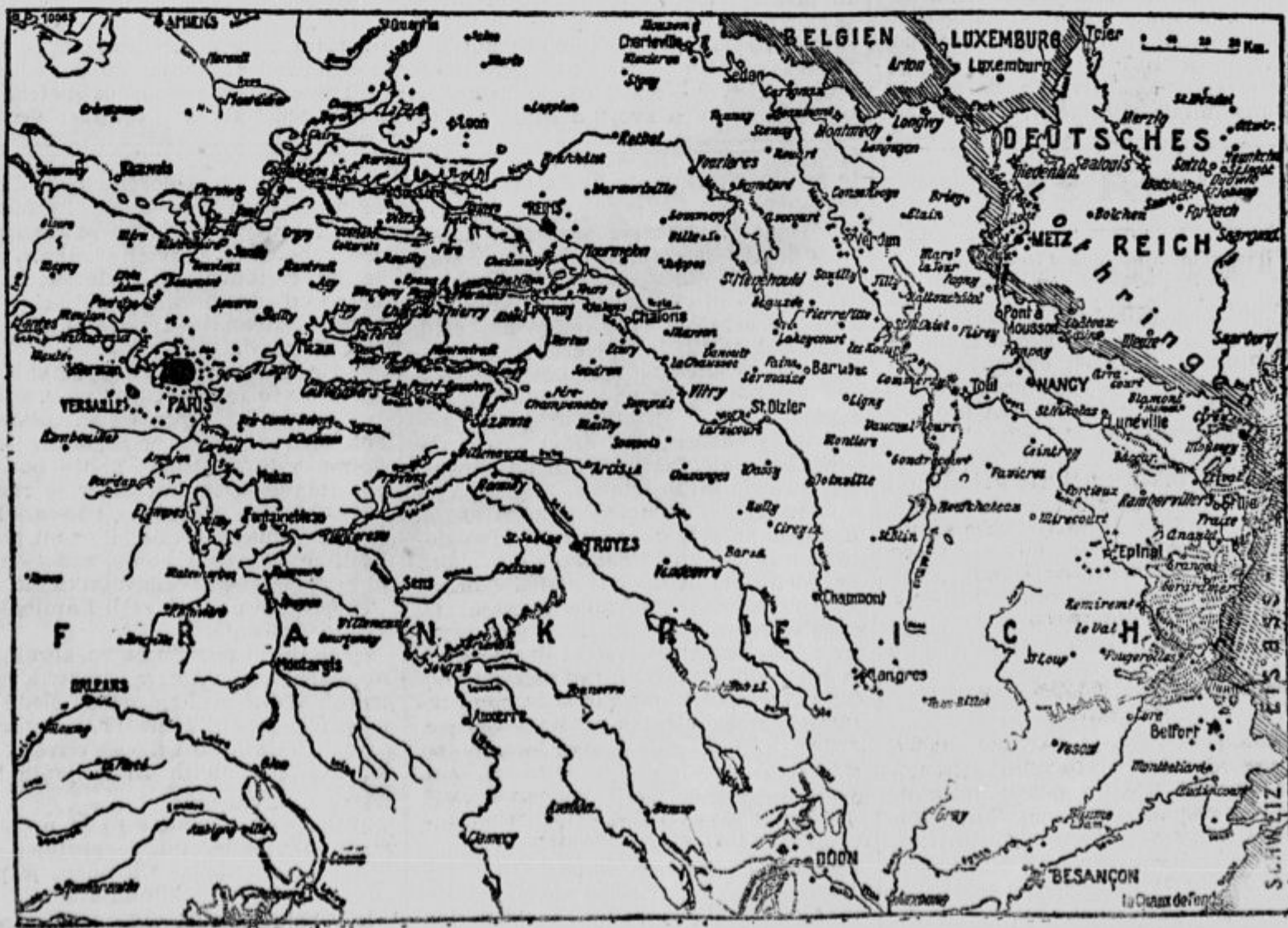
Frankobrod, 23. septembra. Glasom poročila, ki je posredno dospelo iz Bordeauxa, je novi vojni minister Millerand temeljito pomedel z onimi, ki so se hoteli odtegniti vojaški dolžnosti. »Temps« pripoveduje zabavne stvari o zvijačah, ki so se jih ti bojazljivci posluževali. Večina njih se je potrudila, da je dobila kako uradno opravilo ali pravzaprav samo naslov, da so lahko ostali doma ali jim vsaj ni bilo treba v fronto. Tako je bilo več »upraviteljev osvojenih pokrajin«, mnogo »opazovalcev zračnih letalcev« in celo

KATEDRALA V REIMSU.

Krog starega, zgodovinskega mesta Reims divja te dni krvava vojna vihra. Nemška armada zato mestu ne more prizanašati, kar izrecno obžaluje. Nemška artiljerija ima nalog, da kolikor mogoče varuje katedralo, ki je ena najlepših cerkvenih zgradb na Francoskem, morda celo najlepša v Evropi. Zgrajena je bila že v 8. stoletju; tedanja zgradba je zgorela v vojnih zmedah leta 1210. Vsled škofovega prizadevanja so pa že 7. maja 1211. pričeli graditi novo stavbo, ki stoji še danes; dovršena je pa bila ta veličastna hiša božja v njeni sedanjí obliki šele po večstoletnem delu. Pročelje katedrale

s tremi portali, okensko rožo, arkadami, številnimi kipi in reliefi podaja sijajno sliko o vsej popolnosti izpeljane zgodnje gotike. Ob straneh jo obdajajo 81·5 m visoki stebri, ki so v požaru leta 1481. izgubili svoje vrhove. Notranjost katedrale je 139 m dolga, do 49·5 m široka, 38 m visoka in obstoji iz treh podolžnih in treh podolžnih ladij ter iz kora, ki ga obdaja pet kapelic. Cerkev ima čudovito lepe slike, dragocene gobeline, stara steklena okna, velike orgle in bogato zakladnico. Do francoske revolucije se je tu hranil tudi slavní reimški evangelij, na katerega so francoski kralji polagali prisego.

Zemljevid k bojem na Francoskem med rekama Oise in Maas.

več »registratorjev molznih krav« itd. In ti ljudje so dobivali od države celo plačo.

LJUDSKO ŠTETJE V PARIZU.

Monakovo, 24. septembra. Končni uspeh ljudskega štetja v Parizu je, da šteje mesto 1.807.044 prebivalcev; žensk je še enkrat toliko kakor moških.

PISATELJ BLOEM RANJEN.

Düsseldorf, 23. septembra. Pisatelj Valter Bloem, ki je znan po svojih vojnih romanih, je bil kot stotnik v sedanjih vojni ter je bil ranjen v stegno in roko. Sedaj se nahaja v tukajšnji bolnišnici; njegove rane niso težke.

× × ×

NAŠI TOPNIČARJI PRED FRANCOŠKIMI TRDNJAVAMI.

Tu živeč nemški državljani, ki je bil vpoklican in se je kot aviatik, ker je po poklicu monter, udeleževal boja proti francoskim trdnjavam, se je vrnil vsled bolezni. Ta pripoveduje, kako izvrstno služijo Nemcem motorne baterije. Pa ne le o topovih so Nemci polni hvale, tudi naše topničarje hvalijo kot izborne strelce. Kakor znano, so med temi topničarji slovenski fantje — Orli!

× × ×

KOLIKO ANGLEŠKEGA VOJASTVA JE NA FRANCOŠKEM?

Berolin, 23. septembra. O količini angleških čet na Francoskem je bilo doslej možno samo domnevanje. Sedaj pa je vojaško tedensko poročilo na podlagi angleških listov ustanovilo učinkovito stanje angleške vojske na francoskih tleh takole: Armada obstoji iz treh vojniš zborov, vsak je sestavljen iz dveh divizij pehote in ene divizije konjenice. Vsak vojni zbor ima 24 bataljonov pehote, šest polkov konjenice, 18 baterij poljskega topništva z 108 topovi, dveh baterij težke artiljerije z 8 topovi in moštvo, potrebnim za službo pri topovih. Skupna vojsna sila šteje torej 72 bataljonov po 1024 mož, 18 konjeničnih polkov po 674 mož in 84 baterij z 492 topovi. Učinkovito stanje angleške vojske na Francoskem znaša torej okrog 100.000 vojakov. Poveljnik prvega armadnega zbora je sir Douglas Higg, tretjega generalmajor Poultenay; drugemu zboru je poveljeval sir James Biersen, ki je pa 17. avgusta umrl.

ANGLEŠKI GENERAL PADEL.

London, 24. sept. »Daly Mirror« poroča, da se med padlimi angleškimi

častniki nahaja tudi brigadni general kraljeve artiljerije Findley.

POZABLJIVI FARNKOZI IN ANGLEŽI.

Rim, 24. septembra. Vojni dopisnik »Corriere della Sera« poroča: Ko so se pri Creilu Francozi hitro morali umakniti čez Oise, so imeli komaj časa, da so za seboj razstrelili že podminirani most. V hitrici so pa pozabili Francozi zapreti plinovno razsvetljavo na mostu. Ko so razstrelili most, se je užgal plin in kmalu je bilo celo mesto v plamenih in je do polovice pogorelo. Seveda so potem Francozi razbojnali med svet, da so Nemci zažgali mesto. — Angleži so dobili povelje, razrušiti most pri Chantilly, pa so na to pozabili. Ko so se pozneje spomnili na to povelje, so pomotoma razstrelili za zvezne francosko-angleške čete silno važen most čez Marno pri Lagnezu.

ANGLEŽI NAPADAJO ARMADNI URAD.

London, 24. septembra. (Kor. urad.) »Daily Chronicle« ostro napadajo vojni urad; očitajo mu, da z rekruti grdo postopajo in da svoji nalogi vojni urad ni kos. Nemogoče je dobiti rekrute v Walesu, ker zahtevajo, da so rekruti 5½ čevlja visoki.

TROJNI SPORAZUM ODKLONIL JAPONSKO POMOČ NA EVROPSKIH BOJIŠČIH.

Rim, 24. sept. »Giornale d' Italia« poroča iz Londona: Na pritisk Anglije so odklonili zavezniški japonsko ponudbo, da vrže po po transsibirski železnici pol milijona japonskih vojakov v Evropo. Londonskim krogom je postala jasna ta nevarnost, ki bi v evropski vojski nastala, če bi Mongolci v njej intervenirali.

× × ×

ANGLEŽI HOČEJO V SEVASTOPOLJ.

Frankfurt. »Frankf. Zeitung« poroča iz Carigrada: Angleška mornariška misija je dobila zapoved, da gre v Sevastopolj k ruskemu brodomu, kjer že delujejo drugi angleški pomorski častniki, ki so prišli semkaj deloma že pred vojsko.

Na ruskem bojišču.

Iz Peterburga prihaja poročilo, da se nameravajo Rusi na nemško-ruskem bojišču začasno omejiti na defenzivo. Z ofenzivo v vzhodni Pruski bodo Rusi zopet pričeli tedaj, ko bo ruska armada v Galiciji zaznamovala nadaljnje uspehe. K temu poročilu pripominja berlinski »Lokalanzeiger«: Ruska armada, ki je operirala v vzhodni Pruski, je tako odločilno poražena, da se pri najboljši volji more zadostiti le z defenzivo.

Pred vojsko so Rusi prepovedali vsak alkohol v armadi, če pa zasledujemo rusko armado, vidimo povsod velikansko množino praznih vinskih in žganjarskih steklenic. V takih razmerah ni čudno, da so Rusi zadnje dni razstrelili tri lastne zrakoplove. Poleg tega so dva ruska zrakoplova te dni razstrelili Nemci. Eden teh zrakoplovov leži pri Gumbinnen-u popolnoma uničen.

× × ×

Dunaj, 23. septembra. (Kor. urad.) Uradno se poroča: Na ruskem bojišču se zadnje dni niso vršili nobeni boji razven nekaj neznatnih kanonad. Naše čete so kljub trajno neugodnemu vremenu v najboljšem stanu. — Namestnik načelnika generalnega štaba pl. Höfer, generalni major.

× × ×

ODLIKOVAN POVELJNIK.

Dunaj, 24. septembra. (Kor. urad.) »Wiener Zeitung« prinaša odlikovanje generala Svitozarija Borojeviča. Cesar mu je podelil železno krono I. reda z vojno dekoracijo za zasluge, katere si je stekel pri voditvi svojega zbora.

× × ×

GOSPODARSKA VOJSKA PROTI NEMČIJI.

Sedanja vojska je na vsak način tudi gospodarska vojska proti Nemčiji. To je priznal rusk zunanji minister Sazonov peterburškemu dopisniku londonskih »Times«. V razgovoru je izjavil Sazonov: »Oči celega sveta so obrnjene na usodo armad na bojiščih. Pred vsem se pa nudi sedaj prilika za trgovino in promet z Rusijo, ki je lahko za Angleško in Ameriko za desetletja večjega pomena, nego si more kdo

predstavljati. Že leta sem je Nemčija vztrajno in z vso silo razširjala svojo trgovino v vseh delih Rusije in je zadnji čas prodala Rusiji za 1200 milijonov mark svojih izdelkov. Nemčija je sedaj pričela z nami vojsko in vsa ta velikanška trgovina je ustavljena. V tem se nudi sedaj najlepša prilika za Angleško in Ameriko.

× × ×

PREMESTITEV GALIŠKEGA DEŽELNEGA NADSODIŠČA.

Dunaj, 23. sept. »Reichspost« poroča: »Czas« objavlja uradni razglas, po katerem se premesti sedež lvovskega deželnega nadsodišča v Olomuc.

LVOVSKEGA POSLANCA ERNESTA BREITERJA POGREŠAJO.

Dunaj, 24. septembra. Lvovskega poslanca Ernesta Breiterja pogrešajo. Poslanec Ernest Breiter je samostojen socialist, ki izdaja in urejuje v Lovu tednik »Monitor«. Rojen je bil 22. oktobra 1865. v Davidovu. Oče je bil stavbni podjetnik. Študiral je na vseučiliščih v Lovu, Krakovu, Vratislavi, Berlinu, Lipskem in na Dunaju. Služil je kot enoletni prostovoljec v artiljerijskem polku št. 10. Državni poslanec je od leta 1900.

× × ×

RUSI NE RABIJO KROGEL »DUM-DUM«.

Dunaj, 23. septembra. Marsikogar, ki ima svoje v boju proti Rusom, bo poizkušalo poročilo vojnega poročevalca lista »N. W. Tagblatt«, ki pravi, da je obširno poizvedoval pri naših ranjenih, ki so bili v bojih proti Rusom, in da ni mogel doznati nobenega slučaja, ki bi kazal na to, da bi Rusi rabili pohabljenе krogle. Rane, ki jih povzročajo ruske puške kalibra 7-65 milimetrov, zacelijo, kakor je že splošno znano, izredno hitro. Znano je tudi, da nasekane krogle rabijo naši lovci pri lovu na veliko zverjad (medvede, jelene itd.), Francozi, Angleži in Belgijci pa tudi v bojih proti urojenecem v kolonijah.

× × ×

RUSI ZLORABLJAJO ZNAMENJE »RDEČEGA KRIŽA«.

Kako zlorablja Rusi mednarodno znamenje »Rdečega križa«, kaže slede-

či slučaj. Pred dvema dnevi je nek nemški častnik z 21 možmi ustavil ruski vojaški vlak. Vsi vozovi so nosili znake »Rdečega križa«. Ko so Nemci preiskali vlak, niso našli nobenega ranjenca, pač pa municijo.

× × ×

POLOŽAJ TUJIH PODANIKOV NA RUSKEM.

Krakov, 23. sept. Varšavski listi poročajo, da usoda tujih državljanov, ki so bili prisiljeni med vojno ostati v Rusiji, nikakor ni ugodna. Nemcem in Avstrijcem, ki že leta in leta prebivajo v Rusiji, se je ukazalo, da si pridobijo rusko državljanstvo, ker bodo drugače izgnani ali pa internirani. Dobiti rusko državljanstvo pa ni lahka reč, ker rusko notranje ministrstvo a limine odkloni vsako prošnjo, ki ni podprta s celo vrsto dokumentov. Otrokom nemških državljanov je prepovedano obiskovati ruske srednje šole in ista prepoved je zadela češke otroke, katerih starši so avstrijski državljani, Turške državljane, ki jih je v Varšavi

in Lodzu prav veliko, so internirali, čeprav se Turčija ne nahaja v vojnem stanju z Rusijo. Turškim državljanom grške narodnosti so obljubili, da jih ne internirajo, ako sprejmejo grško državljanstvo. Ruski naučni minister je dal zapreti vse šole nemškega šulverajna, vsled česar je na tisoče nemških otrok brez nemškega pouka.

VOJNA DOKLADA NA ŽELEZNIŠKE TARIFE V RUSIJI.

Krakov, 23. septembra. »Nowa Reforma« posnema po varšavskih listih, da namerava ruska železniška uprava v vojne svrhe zvišati vozne cene za zasebni promet za 25 odstotkov, tovarne tarife pa za 20 odstotkov.

× × ×

VOJNO STANJE NA KAVKAZU.

Carigrad. (Uradno cenzurirano.) »Terčumani Hakikat« se bavi s proglašanjem vojnega stanja, ki ga je odredil ruski generalni gubernator na Kavkazu in pravi, da je to vojno stanje v zvezi z uporom v Perziji proti angleško-turškemu jarmu.

Naša ofenziva v Srbiji.

Dunaj, 23. septembra. (Kor. urad.) Uradno se poroča: V Srbiji se bore naše balkanske bojne sile z največjo vztrajnostjo za uspeh. Zelo važne postojanke so že v naši posesti. V teh bojih je bilo zaplenjenih tudi več srbskih topov.

Dunaj, 23. septembra. (Kor. urad.) Uradno se poroča dne 23. t. m. zvečer: Iz ravnokar došli poročili z balkanskega bojišča se vidi, da so sedaj obvladajoče višine zapadno od Krupanja (Jagodnja planina—Biljek—Črni vrh), za katere so se vršili večdnevni hudi boji, vse v naših rokah in da je sedaj tu srbski odpor zlomljen. Da se je med temi boji naše glavne balkanske vojne sile posameznim srbskim in črnogorskim četam posrečilo vdreti v tiste kraje, kjer so ostali le maloštevilni orožniki in neobhodno potrebne varnostne posadke, pri značaju dežele ne more nikogar presenetiti. — Namestnik načelnika generalnega štaba pl. Höfer, gen. major.

× × ×

Graški listi poročajo po »Pester Lloyd«: Ogrski listi objavljajo že dva dni več ali manj točne podrobnosti o dosedanjem izidu našega ofenzivnega sunka v srbsko ozemlje. Brez vsakega pomena je, da bi napredovanje našega prodiranja v Srbijo označili tudi z navedbo krajnih imen, ker ta nič bistvenega ne izražajo. Namen naše ofenzive namreč ni, da se ta ali druga zemljepisna točka v Srbiji doseže, marveč da pridemo do glavne srbske sile, pa naj že stoji kjerkoli, da se proti njej izvede glavni udarec. To je edino merodajen namen, vse drugo je brez vsake važnosti. Namesto čisto nebitvenih podrobnosti se nam zdi, da javnosti nudimo boljše nadomestilo, če poročamo, da se naša ofenziva v Srbiji nahaja v najboljšem stanju, da je že do zdaj zelo razveseljivo napredovala in da, kakor sodimo, že kmalu svoj stavljen si namen doseže.

× × ×

Prijatelj lista »Bohemia« piše pismo, datirano z dne 11. septembra sledeče: »... Že tri dni sedim v svojem stanovanju in uporabljam prosti čas, da Vam pišem par vrstic. Splošno nam gre zelo dobro. Dne 2. avgusta smo se odpeljali iz Zagreba. Po našem prihodu v Bosno smo par dni korakali, nato pa smo 13. avgusta pri Zvoniku prekorčili Drino. Dva dni smo šli ob Drini, nato pa v gorovje do Krupanja, kjer smo bili prvič v boju. V naši baterijski poziciji je ležal srbski major Tankosić, znan iz predzgodovine vojske, ustrelen in je bil od naših topničarjev pokopan. V noči so poizkušali nekateri četaši, ki so se skrivali v hišah, kjer so bile obešene bele zastave, na nas uprizoriti napad, ki se je ponesrečil. Drugi dan so bili vsi obešeni, pri čemur se je dogodil prizor, ki nam v pravi luči pokazuje srbski fanatizem. Oče s štirimi sinovi, ki so bili zaloteni z orožjem v roki, ki moral biti obešen. Ko je prišel zadnji sin na vrsto, je bil vprašan, če ima še kakšno željo, nakar je odgovoril, da bi rad še enkrat poljubil svojega mrtvega očeta in da bi bil nato na ravno isti vrvi obešen.«

× × ×

Danes opoldne smo dobili poročilo z Dunaja: Tudi tukajšnji listi javljajo, da pisma vojakov z južnega bojišča poročajo, da so naše čete pri svojem prodiranju pri Krupanju našle **truplo srbskega majorja Tankosića**, ki je napadalcem na nadvojvodo Ferdinanda izročil smrtonosni revolver.

× × ×

VEČ SRBSKIH STOTNIJ POPOLNOMA UNIČENIH.

Dunaj, 24. septembra. Iz Sofije se poroča: V vojski proti Avstro-Ogrski je bilo

že več srbskih stotnij do zadnjega moža uničenih. Neki iz Caribroda došli dezertir pripoveduje, da srbska armada za večji in daljši odpor sploh ni več sposobna. Pehota namreč nima pušk, artiljeriji pa primanjkuje municije.

× × ×

KAM JE BIL RANJEN SRBSKI PRINC JURIJ.

Srbski princ Jurij je bil pri Krupanju ranjen iz puške v hrbet — pri hrbtenici in mu je prišla krogla pri pasu ven. Ker se hrbtenica nahaja pri človeškem telesu na hrbtu t. j. z adaj, potem je bila »visokost« princ Jurij tudi ranjen zadaj, v hrbet. Če bi ga zadela od zadaj kos šrapnela, ne bi bilo čudno, ali če ga zadene krogla iz puške v hrbet, je znamenje, da je ta srbski junak v tem slučaju — bežal! Ta srbski »juriš« je bil potem juriš nazaj...

Se druga je možnost, da je princa Jurija lastni vojak obstrelil. Dopisni urad v Nišu bi bolje storil, da je lepo o tej princevi rani molčal, ne pa, da ga hvali, da je bil zadet v — junaški hrbet!...

GENERAL ŠTEFANOVIĆ.

Za vrhovnega poveljnika srbske armade z naslovom vojvoda in činom generalnega poročnika je bil nedavno imenovan polkovnik Štefanović. Njegov prednik na tem mestu je bil general Putnik, ki je še vedno težko bolan in zato ne more voditi vojniš operacij. Pred svojim imenovanjem za vrhovnega poveljnika je bil general Štefanović vojni minister.

× × ×

RAZRUŠENE SRBSKE PROGE.

Sofija. Nemiri v Novi Srbiji vedno bolj rastejo. Veliki most pri Šmokovici, na progi Solun—Niš, je razstreljen. Pri tej priložnosti je prišlo do krvavega spopada med vstaši in srbsko vojsko, ki je bila končno pognana v beg. V Mitrovicah so vstaši uničili kolodvorsko skladišče in razdrli železniško progo. Brzovjavna zveza Solun—Niš je pretrgana.

× × ×

SRBSKA GROZODEJSTVA V SREMU.

Zagreb, 24. septembra. Srbske čete, ki so svojčas vdrle v okraje Ruma, Pazova in Zemun, so zelo pustošile. Vlad. komisar sremske stolice pl. Hildekety je okraje prepotoval in dognal, da niso samo četaši, marveč, da so tudi srbski redni vojaki pustošili. Pred vsem hiše Hrvatov, Ogrov in Nemcev, ne pa hiš pravoslavnikov.

× × ×

TRDNJAVA SARAJEVO ZAPRTA CIVILNEMU PROMETU.

Graški listi poročajo, da je sarajevsko trdnjavsko poveljstvo v sarajevskih listih izdalo sledeči razglas: Z današnjim dnevom se zapre trdnjava Sarajevo prometu civilnih oseb in ne smejo civilne osebe, naj si že bodo z živežem preskrbljene ali

ne, priti v mesto ali je zapustiti. V mesto, oziroma iz mesta, se puste le tiste osebe, ki imajo pasirne listine izstavljene po vladnem komisariju in potrjene po trdnjanskem poveljstvu. Vse pred 18. septembrom izdane pasirne listine so neveljavne. Osebe, ki se z železnico pripeljejo, smejo v mesto le, če trajno v mestu bivajo ali če jim je posebej vladni komisar dovolil bivanje v mestu. Prepovedana so pa pota, ki vodijo v mesto, razun potov mimo mitnic Dolac,

Bendbaši in Košovo. Sarajevo, 18. septembra 1914. Haala, generalni major.

CIVILNI IN TOVORNI PROMET V BOSNI IN HERCEGOVINI SE NE OMEJI.

Nasproti govoricam, da nameravajo omejiti ali ustaviti sedanji civilni osebni in tovarni promet na bosensko-hercegovskih deželnih železnicah, izjavlja ravnateljstvo deželnih železnic uradno, da se taka odredba ne namerava.

Pogibelj treh angleških križark.

Včeraj smo poročali, da so nemški podmorski čoln potopili angleške križarke »Aboukir«, »Hogue« in »Cressy«. Danes došla tozadevna poročila to dejstvo v polnem obsegu potrjujejo in objavljajo podrobnosti. Nemško uradno poročilo pravi, da je angleške križarke napadel le nemški podmorski čoln U9. Nadalje poroča Wolffov urad v uradne strani, da je tudi angleško križarko »Pathfinder« 5. septembra pri Firth of Forthu potopil nemški podmorski čoln U21, ki mu je poveljeval mornariški nadporočnik Hersing. O vrednosti podmorskih čolnov se je pred sedanjo vojsko veliko razpravljalo. Čuli so se celo glasovi, da bodo vsled podmorskih čolnov velike vojne ladje izgubile vsako vrednost, ker ne bodo nikdar pred napadi podmorskih čolnov varne. To prej teoretično vprašanje se zdaj rešuje praktično. Nemci so dokazali, da so podmorski čoln strašno orožje. 20 pogumnih mornarjev v malem podmorskem čolnu potopi v kratkem času tri velike angleške križarke, ki so bile gotovo z mrežami in z vsemi sredstvi preskrbljene, da bi onemogočile pogubni učinek min ali torpedov, ki jih je mali nemški podmorski čoln izpustil na nje in ki so strašno učinkovale. Učinek na moštvo napadenih in potopljenih angleških križark je moral biti strašen. Sovražnik se ni videl, živeli so v zavesti, da so storili vse v obrambo in da so tudi proti torepod varni, a začuje se zamolkel pok, mogočna križarka se nagne in potopi...

Nemško uradno poročilo o junaštvu podmorskega čolna »U9«.

Berolin, 24. septembra. Kor. urad poroča po Wolffovem uradnem poročilu: Nemški podmorski čoln »U9« je zjutraj 22. septembra kakih 20 morskimi milji severozahodno od Hoek van Holland potopil angleške križarke »Aboukir«, »Hogue« in »Cressy«. — Namestnik načelnika admiralnega štaba: Behuke.

Podrobno poročilo o napadu na angleške križarke.

Berolin, 24. septembra. Wolffov ur. izvaja: Podmorski čoln »U9« je 22. t. m. ob 6. uri zjutraj ob lepem, jasnem vremenu napadel tri angleške oklopne križarke. Prvi je bil napaden »Aboukir«, ki se je potopil v petih minutah. Ostali dve angleški križarki sta predvsem reševali ljudi, a čez tri minute se je potopila druga križarka »Hogue«. Tretja angleška križarka se je potopila okoli 8. ure zjutraj. Podmorski čoln »U9« je ušel zasledovanju Angležev; upajo, da se je pripeljal na varno mesto. Napačna so tista poročila, ki trde, da je napadla angleške križarke pet nemških podmorskih čolnov in da so se trije potopili. Resnično je marveč, da je napadel le podmorski čoln »U9«, katerega posadka šteje 20 moških; njih ime na se objavijo. Posadka vsake napadane križarke je štela 755, skupaj torej 2265 moških; 1700 moških je utonilo.

Amsterdam, 24. septembra. Posadka potopljene angl. križarice »Aboukir« je štela 900, posadka »Hogue« 999, posadka »Cressy« pa 832 moških, povečini rezervistov.

Kako so reševali ljudi.

Amsterdam, 24. septembra. »Algemeines Handelsblad« poroča: Kapitan »Flore« obvešča: S svojo ladjo sem se peljal iz Rotterdam v Leith, ko zagledam kakih 18 morskimi milji daleč križarko s štirimi dimniki, ki se je nagnila na stran in se je počeli potapljati. Videl sem veliko rešilnih čolnov, sam sem se tudi od 9. do pol 12. ure udeleževal rešilnih del. Zapazil sem nekaj nemških podmorskih čolnov, nakar sem se hitro odstranil. Neki angleški mornar s križarke »Cressy« je pripovedoval: Tri križarke so se nahajale ob pol 6. uri zjutraj oddaljene kakih 30 milji od nizozemskega obrežja. Obzorje je bilo megleno; kar čujemo strašno eksplozijo, nekaj trenutkov pozneje se je nagnil »Aboukir« na stran; ostali dve ladji sta izpustili čolne. Pol ure pozneje smo čuli tri eksplozije blizu »Hogue«; četrto ure pozneje je zadel torpedo križarko »Cressy«, ki se je v štirih minutah potopila.

Berolin, 24. septembra. »Berliner Zeitung am Mittag« poroča, da je reše-

val utopljenke treh angleških križark »Aboukirja«, »Hoguea« in »Cressyja« tudi nizozemski parnik »Flora«, ki je videl, da so rešilni čoln vozili po morju, v katerih so se nahajali le za silo oblečeni angleški častniki in mornarji. »Flora« je rešene mornarje prepeljala v Yaniden.

Rešeni angleški mornarji.

London, 24. septembra. (Kor. urad.) Od potopljenih treh angleških križark je rešenih 30 častnikov. Izkrkali so se v Harwigu. Angleških mornarjev bo rešenih blizu 700. Od teh jih je 80 v Harwigu. Mornarji pripovedujejo, da se je izvršil napad na križarke na neki točki, ki so jo preje dobro preiskali.

Angleške oblasti obračajo pozornost nemškim ladjam.

Kopenhagen, 24. septembra. (K. u.) Londonski listi pišejo, da so obrnile angleške oblasti vso pozornost operacijam nemških bojnih ladij v Karibskem zalivu in v drugih vodah. Oblasti hočejo dognati, ali so dobile nemške ladje proviant iz Amerike in hočejo preiskati, v koliko se nevtralnost drži.

Ang'ezhi v strahu.

Berolin, 24. septembra. Kakor zatrjujejo listi v Kopenhagnu, se je polasila Angležev, ko so izvedeli o potopu treh križaric, velikanska vznemirljivost. Najprej torej strah pred Zepelnovci, sedaj pa še strah pred podmorskimi čolni. — Iz Rotterdam poročajo, da je bilo morje polno razbitih kosov ladij in da je bilo morje polno mornarjev, ki so plavali, da bi se rešili. Veliko mornarjev je bilo ubitih in ranjenih vsled eksplozije streljiva. Kapitan ladje »Aboukir«, Sella, se je rešil. Skočil je s krova »Aboukirja«; rešila ga je ladja »Hogue«, ki je pa bila kmalu zadeta od torpeda in se je začela potapljati. Zopet je skočil v morje; rešila ga je ladja »Cressy«, ki se je kmalu, sama zadeta od torpeda, potopila. Pred pogrebnjem je skočil Sella zopet v morje. Plaval je tri ure, dokler ga ni dobila ladja »Titan« in ga vzela na krov. Prve njegove besede so bile: »To so bile dolge te plavalne vaje.«

Angleži dozda izgubili 15 vojnih ladij.

Po angleških virih, ki gotovo niso popolni, ker o svojih lastnih izgubah izgubah gotovo nihče rad ne poroča, so Angleži dozda izgubili že 15 vojnih ladij. V seznamu manjkata še dve izgubljeni angleški ladji, namreč neka šolska ladja in neki torpedni čoln, ki sta bila po Nemcih uničena, a imena niso znana. Izgubili so Angleži sledeče vojne ladje: oklopna križarka »Warrior« (13.700 ton), zavarovana križarka »Arethusa« (3600 ton), »Gloucester« (4900 ton), »Fearless« (3500 ton), »Pathfinder« (3000 ton), »Amphion« (3500 t.), torpedni rušilci »Druid« (770 ton), »Laertes« (950 ton), »Phoenix« (770 ton), torpedovka »Speedy« (800 ton), podmorski čoln »AE 1« (825 ton), zavarovana križarka »Pegasus« (2200 ton), oklopne križarke »Aboukir« (12.200 ton), »Hogue« (12.200 ton), »Cressy« (12.200 ton).

Podmorski čoln »U21« nepoškodovan.

Berolin, 24. septembra. Kakor se poroča, je podmorski čoln »U21«, ki je dne 5. septembra potopil nemško križarico »Pathfinder«, popolnoma nepoškodovan.

Moštvo podmorskega čolna št. 9 zdravo.

Berolin, 24. septembra. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča, da se je podmorski čoln št. 9 in njega moštvo vrnilo zdravo in nepoškodovano na svoje mesto.

„Junašiva“ francoskega brodograja v naših vodah.

Dunaj, 23. septembra. (Kor. urad.) Uradno se poroča: Francosko brodograje, ki je od brezuspešnega bombardiranja Punta d'Ostro dne 1. septembra ostalo izven Adrije, je zadnje dni izvršilo nova »slavna« dela. Dne 19. septembra ob 6. uri zjutraj se je ponovno pojavilo pred Boko, obstreljevalo eno uro vhodne forte iz težkih topov, trikrat zadelo in ranilo enega topničarja. Nato je odplulo brodograje — po številu 40 enot — proti otoku Visu, obstreljevalo ksemaforsko postajo in svetilnik, ranilo dva moža, vendar je moglo napraviti le prehodno škodo. Do okoli 5. ure zvečer

je oneriralo francosko brodograje v vodovju pri Visu, nato je zapustilo pozorišče svoje delavnosti in odplulo v južnozahodni smeri. Med potjo so se pojavili deli tega brodograja pred Pelagozo. Tudi tu so obstreljevali svetilnik. Ko so porušili postajo, kjer je bila razvita zastava in pokvarili francoski mornarji, ki so se izkrkali, vso nitno vodo ter odvezli malo zalogo živil in perilo ubogih paznikov pri svetilniku, so tudi ti deli brodograja zapustili Adrijo.

Italija.

Berolin, 23. septembra. »Deutsche Revue« priobči v oktobrskem zvezku članek nemškega publicista Filipa Hildebrandta, ki živi v Rimu. Članek bo naslovljen: »Vedenje Italije.« Pisec osvetljuje težnje Francije in Anglije v Sredozemskem morju, ki ovirajo Italijo kot velelast. Tudi zmagata Rusije — pravi publicist — bi bila Italiji na škodo, ker bi ojačala prednje straže panslavizma. Razumetega bi otvoritev Dardanel v prilog Rusije ovirala razširjenje italijanskega vpliva in italijanske trgovine v vzhodnem Sredozemskem morju. Hildebrandt ponavlja znane razloge, iz katerih je Italija sklenila nevtralnost ter jih smatra za docela opravilene. Končuje pa članek takole: Angleži in Francozi se motijo pri svojih poizkusih, da bi Italijo pritegnili nase, kajti ravno njihovo vedenje bo napotilo italijansko vladu, da se čedalje bolj trdno drži poti, ki jo je spoznala kot edino pravo za koristi italijanske velesile.

× × ×

Kolin, 24. septembra. »Kölnische Zeitung« poroča iz Milana: Nek italijanski minister je izjavil sotrudniku lista »Avantia«, da splošno ni izključeno, da se ne bi tudi Italija vmešavala v vojsko, in sicer bi se lotila orožja na korist dvorveze. Naravno, da bi se to zgodilo le v slučaju nujne potrebe.

× × ×

Rim, 24. septembra. (Kor. urad.) Vest o uničenju treh angleških križaric je napravila v Rimu velik vtis.

Položaj v Rumuniji.

Kolin, 24. septembra. »Kölnische Zeitung« poroča s poučene strani: Rumunska kulturna liga poziva vse Rumunce, naj ostanejo zvesti v zunanji politiki smerem rumunskega kralja Karola, ker bi lahko vsako drugačno postopanje za Rumunijo postalo usodopolno.

Bukarešta, 24. septembra. Listi, ki so v zvezi z vladu, opozarjajo javno mnenje, naj se ne da vplivati po napačnih, tendenčnih poročilih. Tudi časopisje opozicijske konzervativne stranke pritrdja vladu in opozarja občinstvo, naj bo mirno in zmerno. Konservativna »Politika« izvaja v uvodniku, da kričeča in neizkušena mladina nima pravice vladu zunanje politike predpisovati.

Glavna razprava proti Principu in tovarišem.

Iz gotovega vira smo zvedeli, da se bo glavna razprava proti sarajevskim atentatorjem Principu in tovarišem vršila koncem novembra v Sarajevu. Preiskava je dovršena in obtožnica, ki obsega kakih 500 strani, izdelana. Razprava, ki bo trajala več dni, se bo vršila pred kazenskim senatom in ne pred vojnim sodiščem, ker se je atentat izvršil še pred vojnim stanjem v Bosni.

Razen atentatorjev Gabrinovića in Principa se bo moralo zagovarjati pred sodiščem še 26 sozatrojnikov. Materijal, ki se nahaja v rokah sodišča, dokazuje, da je bila po celi Bosni razširjena dobro organizirana veleizdajalska sodrga. V sarajevskih zaporih se nahajata tudi srbski obmejni orožnik Vujić, ki je omogočil napadalcem prehod čez mejo. Ta je potrdil vse, kar se nahaja v spomenici ministrstva zunanjih zadev.

Kanada pošlje Angležem 31.000 mož.

London, via Berolin, 24. septembra. (Kor. urad.) Minister za milico in deželno brambo v Kanadi naznanja, da pošlje Angležem 31.000 mož na pomoč; 10.000 več kakor je lord Kitchener zahteval. Kanada bo poslala tudi 300 strojnih pušk.

Buri in zamorci upadli v nemško Južno-zahodno Afriko.

Angleški listi poročajo, da je prekorail ekspedicijski zbor reko Oranje in upadel v Nemško Južno Vzhodno Afriko. Ekspedicijo tvorijo Buri, Angleži in Zamorci. Bojevitih rod Hererov, ki se je, ka-

kor znano, dolgo časa z Nemci vojskoval, je proglasil vstajo, se pridružil angleški ekspediciji in je razvil prapor južnoafrikanke Unije. Višje poveljstvo ekspedicije je prevzel general Botha.

Genera' Botha vrhovni poveljnik v južni Afriki.

Kapstadt, 24. septembra. Burski general Botha prevzame vrhovno poveljstvo nad ekspedicijo proti nemško-južnozahodni Afriki.

Albanske zmešnjave.

Rim, 23. sept. »Tribuna« poroča iz Brindisija: Nova albanska država se hitro vrejuje. Prebivalci v Skadru, ki so bili proti novi vladi, so zdaj pripravljeni, da se pogajajo z zastopniki začasne vlade, ker je Essad črnogorskega kralju Nikolaju izjavil, da bo nova albanska vlada od Turčije neodvisna. S Prenk Bib Dodo so se že sporazumeli. Obvezal se je, da prizna novo vladu, zato ga bodo pa imenovali za guvernerja v Lešu, vsled česar bo pravno veljavno v Miriditani vladal, kjer je itak dejanska vlada. V Elbasanu so se sporazumeli s Kemal bejom, ki je obljubil, da ne bo proti Valoni korakal. Začasna vlada je torej, kakor se zdi, dosegla enotnost, da more sestaviti senat, v katerem bo vsak okraj z dvema zastopnikoma zastopan. Drač bosta zastopala grški metropolit Jakob in Sulejman. Ko se senat sestavi, se imenujejo uradniki in se imenuje generalni guverner v Draču. Kakor hitro uredi upravo, izvolijo novega kneza. Trde, da bo v enem mesecu vse rešeno.

ALBANSKI PROTI ESSAD PAŠI.

Drač, 24. septembra. Shod v Tirani se je izrekel proti povrnitvi Essad paše v deželo.

GRSKI GUVERNER V EPIRU SE JE PONESREČIL.

Valona, 24. septembra. Grški guverner v Epiru, Fereati, se je z avtomobilom ponesrečil in pri tem umrl.

Trdnjave v vzhodni Franciji.

VERDUN

tvori severno glavo utrjene črte Maas—Mozel, ki so jo Francozi po vojski leta 1870/71 zgradili. Te trdnjave segajo na jugu do Belforta in obsegajo utrdbene skupine (trdnjave) Reims, Langres, Lyon in Besançon, ki leže za hrbtom prve utrjene črte. Najmočnejše so francoske obmejne utrdbne na severu nasproti Metz. Tu je utrjena črta dolga približno 90 km, učinkuje pa na 100 km. Trdnjavska črta se razteza od Verduna ob Maasi do točke, kjer reko Maas prereže prekop Marne—Ren, nadalje do Toula, kjer preide proti reki Mosel. Reka Mosel se namreč tu približuje Maasi v zelo proti zahodu vponjenem loku.

Verdun in Toul sta zelo obsežni trdnjavi, utrjeni taborišči prve vrste s forti, redutami in s forti iz železa. Utrdb je celo rebro in tvorijo več vancev. Zvezo med obema trdnjavama varuje šest fortov ob desnem bregu reke Maas, ki leže od severa proti jugu in sicer Geincourt (pri Diene), Troyon, St. Mihael, Lionville (Appremont), Gironville in Youy sous les Côtes (Boucq).

Verdun kakor tudi Toul obdajajo utrdbne v obsegu 40 km, premer znaša torej 13 km. Proti nemški meji, na desnem bregu reke Maas leže pričenši na severu v črti proti zahodno vzhodni črti forti Cote de Froide, Terre, Douaumont, Vaux, v južni črti Belleville, Sauvville, S. Michel in Tavannes. Spreddno severno—južno črto tvorijo forti Vaux, Tavannes, Maulainville in Rozellier, za katero leži na zahodu med zadnjima fortoma utrdba Belrunt.

Vsi ti forti so zgrajeni na višinah, ki obklopujejo okolico, ravno tako južni fort Hauvainville. Na levem bregu Maasa leži na jugu na strmi višini fort Dugny, ki zapira s Haudainville dolino Maas, na zahodu fort Landrevourt, severno utrdbne Regret, Chaume in Warrre. Mesto Verdun je tudi utrjeno s staro trdnjavo, ki jo je zgradil še Vauban in z gradom. Nemci so Verdun oblegali leta 1870 od 13. oktobra do 8. novembra, ko se je trdnjava predala.

TOUL

Okoli Toula leže utrdbne v nasprotni smeri primeroma z Verdunom. Medtem ko Verdun kaže svoje najmočnejše čelo Metz, pa leže najmočnejše utrdbne, ki obdajajo Toul, zahodno od mesta na levem bregu reke Mosel. 13 km dolgo severno—južno črto tvorijo forti Lucey, Bruley, Ecronves, Domgermain in Blenod. Bližje Toulu se razvrščajo v obliki venca forti S. Michel (levi breg), Gond neville, Viley z utr-

bama Chaudenay in Dommartin v lo-ku, ki ga napravi reka Mosel; na jugu zopet na levem bregu reke Mosel ležita utrdbi Tillot in La Haye St. Jacques. K Toulški trdnjavi spadata skupini malih utrdb Pagny ob reki Maas (južno-zahodno) in Pont S. Vincent ob reki Mosel (južno zahodno). Toul so oblegali Nemci leta 1870 od 14. avgusta do 23. septembra, ko so trdnjavo prisilili, da se je udala.

BELFORT

krije južno krilo dolge utrjene črte, ki naj bi tvorila nepremagljiv francoski zid proti Nemčiji. Pred vsem naj tvori zapah Trouée, znane luknje v Vogezih. V vojski leta 1870/71 se je Belfort Nemcem trdovratno branil in je trdnjava šele padla, poveljeval ji je Denfert-Rochereau, ko je to radi skupnega vojaškega in političnega položaja ukazala francoska vlada. Tri mesece in pol se je trdnjava držala, dasi so jo Nemci, že zaradi časti, najhuje napadli.

Trpelo je mesto ob takratnem stanju trdnjavske vojske ravno toliko, kolikor sta Verdun in Toul trpela. Zato so tudi mestne trdnjave spremenili v obširne vojaške tabore. Utrjeni tabor Belfort brani 12 močnih fortov, ki jim pripada še 16 utrjenih baterij.

Blizu nemške meje leži pri Belfortu na senčni višini fort Roppe; bližje mestu starejša forta Justice in Miette. Na jugu, blizu mesta, ležita forta Perches, južno-zahodno na neki višini fort Bosmont, proti Švici pa fort Vézelais. Na jugu in na jugozahodu visoko leži fort Bois d' Oire in zelo visoko dobro zavarovano forta La Chaux in Mont Vandaiz, ki ležita vsak na izbranih gorah. Na zahodu od Belforta leži fort Bellevue s celo skupino baterij in na severo-zahodu na gozdnem pogorju Lalbert še en fort. Na severu se združijo s petimi trdnjavami, ki jo prične fort Giromagny, utrjena zvezna črta z utrjenim taborom.

EPINAL.

Tabor je ravno tako obsežen, kakor tabor v Verdunu in Toul. Varuje ga 10 fortov. Med Epinalom in Toulom (Pont St. Vincent), 50 km daleč moselska črta ni utrjena.

Ruski politiki o resnosti položaja Rusije.

Frankobrod na Meni, 24. septembra. (Kor. urad.) »Frankfurter Zeitung« poroča iz Züricha: Ruska »Rieč« piše, da je povabil znani minister Witte vse časnikarje iz Odese in jim pojasnil položaj. Rekel je, da je položaj zelo resen, da se ne sme lastna moč preveč precenjevati in se ljudstvo ne sme z napačnimi upi zavajati. Sovražnik da je zelo močan in časopisje naj ljudstvo pripravlja tudi na eventuelne težke poraze.

Kako je v Petrogradu.

Nemški knjigotržec, ki je zapustil v ponedeljek Peterburg, ali kakor se zdaj po carjevem ukazu imenuje Petrograd, pripoveduje: Nemškim državljanom, ki so še v Petrogradu ostali, kakor tudi drugim inozemcem, se je nujno svetovalo, da naj zaprosijo rusko državljanstvo, ki se jim je brez ovir podelilo. Nemci so večinoma rusko državljanstvo odklanjali, vsled česar je rekel policijski pristav: So fini dečki, Nemci, vredni spoštovanja. Vlada vse stori, da varuje življenje in premoženje tujcev. Strogo se kaznujejo tisti, ki prirede kak izgred proti inozemcem. Pač so se morali nemški napisi odstraniti. Strogo se je prepovedala prodaja žganja in Petrograjčani so od takrat res trezni; huliganov, propadlih pijancev ni več videti. Hoteli so skorada prazni, ker ni tujcev. Cena živila je močno poskočila. Primanjkuje premoga, surovin tvornicam in kar povzroča velike skrbi: zdravil. Car, ki biva trajno v Petrovem dvorcu, odkar se je iz Moskve vrnil, v Petrograd ne pride, tudi carica mati ne. Seznanji o izgubah obsegajo le imena častnikov; kdor hoče vedeti, če je padel kak podčastnik ali vojak, se mora v ministrstvo potruditi.

Razna poročila.

NAŠA MORNARICA JE ŠLA POMAGAT NEMŠKEMU BRODOVJU.

Praga. »Brüxer Zeitung« poroča: Ko sta nemški križarici »Göben« in »Breslau« bili zaprti v Messini od angleškega in francoskega brodograja, odplula je iz Pulja avstroogrška mornarica na pomoč. Naša mornarica je že priplula do Dubrovnika, ko dobil brezlično brzojavko od »Göbena«, da je prodrl sovražno blokado. Zapoved, da gre naša mornarica na pomoč Nemcem, so na-

ši mornarji pozdravili z navdušenim »Hura«.

DVORNI SVETNIK VACLIK GENERALNI RAVNATELJ VOJNE POŠTE.

Praga, 23. sept. »Čas« poroča, da je bil za generalnega ravnatelja vojne pošte imenovan dvorni svetnik VACLIK iz trgovinskega ministrstva.

SVETI SINOD IN RUSOFILSKA PROPAGANDA V GALICIJI.

Krakov. (Uradno cenzurirano.) Peterburško »Novoje Vremja« poroča, da je pod vodstvom enega glavnih funkcionarjev svetega sinoda, po imenu Stablerja, poslana komisija, ki ima nalogo širiti po Galiciji pravoslavno vero.

FRANCOZI ZARUBILI AVSTRIJSKI PARNIK.

Trst, 24. septembra. Neka francoska vojna ladja je zarubila parnik Dinorab družbe Marco U. Martinolich z Malega Lošinja, ki je peljal žito v Hamburg. Dinorab je Francoz odpeljal v Cherbourg, od tu pa v Havre, kjer so žito izložili. Od takrat nima lastnik od ladje in mornarjev nobenih poročil več.

USTOLIČENJE NOVEGA GNEZEN-SKEGA NADŠKOFA.

Poznanj, 23. septembra. Jutri se vrši tu ustoličenje novega gnezenskega nadškofa Likowskega. Cerkveni knez je že prisegel zvestobo v roke pruskega naučnega ministra.

BEGUNCI V ANGLIJI.

London, 24. septembra. (Kor. urad.) Do 17. septembra je došlo v Folkenstone 57.600 beguncev, večinoma iz Belgije.

OLAJŠAVA ZA JUDOVSKO DIJAKE V PETROGRADU.

Krakov, 23. septembra. Moskovsko »Russkoje Slovo« poroča, da je rusko naučno ministrstvo naznanilo, da je car z ozirom na vojni čas dal dovoljenje, da se smejo judovski dijaki izjemoma dva meseca muditi v Petrogradu.

SAMOUOMOR BIVŠEGA LAŠKEGA MINISTRA.

Što, 24. septembra. Poslanec in biv-minister Guido Fusinato, profesor mednarodnega prava in član haškega mirovnega sodišča, se je ustrelil v srce.

PONESREČEN INOZEMSKI PARNIK.

Göteborg, 24. septembra. (Kor. urad.) S parnikom »James Dickson« se je pripeljal mornar posadke nizozemskega parnika »Automat«, ki je zadel na mino in se potopil. Vsi mornarji, razen navedenega, so utonili.

Dnevne novice.

+ Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič je te dni ponovno obiskal ranjene in bolne vojake v deželni bolnici. V dosedaj posečenih oddelkih — kirurški, medicinskem in okulističnem — se je zgovarjal z vsakim vojakom, po možnosti v materinskem jeziku. Zlasti se je temeljito podučil, če so z vsem dobro preskrbljeni in postreženi. Vojaki brez izjeme niso mogli prehladiti, kako lepo se zanje skrbi v deželni bolnici. Hvalijo zdravnike, strežnice, postelje in še posebej izborni in obilo hrano. »Vsega imamo zadostil« je navaden zadovoljen odgovor junakov vseh avstrijskih narodnosti, ki se zdravijo v deželni dobroteljni zavodih. Deželni glavar je že pred dalje časom, ko je prvič obiskal bolnico, izrecno ukazal, da se ima vrle bojevnike preskrbeti z vsem, kar jim more olajšati položaj, zlasti tudi s tobakom, smodkami, svačnicami, pipami itd. Zdravniki in strežnice se kar kosajo v ljubeznivosti in postrežljivosti napram ranjenecem in bolnikom, ki zatrjujejo, da so srečni, da se nahajajo v vsakem oziru prvovrstnem zavodu. Naravno je, da se v deželno bolnico oddajajo »najtežji slučajji«. Vse, tudi najtežje bolne, pa navdaja trdno upanje popolnega okrevanja — in to je najtolažnejši moment za vsakega, ki pristopi v teh dnevih k posteljam naših ljubih bolnikov.

+ Centralna akcija deželnega odbora v pomoč rodbinam vpoklicanih vojakov. Krajevni odbori so bili dalje ustanovljeni: V občini: Češnjice, polit. okraj Kamnik; Županje njive; Motnik; Koprivnik, polit. okraj Kočevje; št. Vid pri Zatičini, polit. okraj Litija; Podboršt; Polšnik; Kotredež; Leskovec; Dedni dol; Šmihel pri št. Petru, polit. okraj Postojna; Zagorje; Dolenja vas; Knežak; Lož, polit. okraj Logatec; Gorje, polit. okraj Radovljica; Brezovica, polit. okraj Ljubljana; Sv. Križ pri Svibnem, polit. okraj Krško. Za župnije: Borovec (z občinama Borovec in Tiefenthal); Sorica (z Davčo); Prečna.

+ Začetek šolskega pouka. C. kr. učno ministrstvo je želi deželnega odbora kranjskega ustreglo in odredilo, da se prične šolski pouk na vseh šolah, ki jih obiskujejo večinoma kmečki otroci, začetkom novembra, na drugih pa takoj. Okrajnim šolskim svetom se naroča, da imajo za to

šolsko leto porabo šolskih otrok pri poljskem delu smatrati kot opravičbo pri šolskih zamudah.

— Gospodarska pomožna pisarna za Kranjsko. Po naročilu njegove ekselence gospoda ministra za notranje zadeve se je ustanovil v Ljubljani za zasebne zadeve vpoklicanih gospodarski deželni pomožni odbor, imenovan »gospodarska deželna pomožna pisarna za Kranjsko«, z nalogo dokončati vse one pravne, gospodarske in druge zadeve vpoklicanih, ki jih isti vsled vpoklica niso mogli urediti. Članom gospodarskega deželnega pomožnega urada je imenoval njegova ekselence gospod deželni predsednik sledeče gospode: August Bukovec, deželni računski revident; dr. Ferdinand Eger, advokat in dež. poslanec; Anton Galle, c. kr. notar; dr. Vinko Gregorič, primarij dež. bolnice in dež. poslanec; Josip Hauffen, c. kr. višesodni svetnik; Henrik Kittag, c. kr. finančni svetnik; dr. Danilo Majaron, advokat in predsednik kranjske advokatske zbornice; Camillo Pammer, ravnatelj kranjske stavbinske družbe in podpredsednik trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani; dr. Franc Papež, advokat; cesarski svetnik Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko; Ivan Plantan, c. kr. notar in predsednik kranjske notarske zbornice; dr. Robert Praxmarer, c. kr. deželno-vladni svetnik. Predsednikom je bil imenovan c. kr. višesodni svetnik Josip Hauffen, njegovim namestnikom pa c. kr. deželno-vladni svetnik dr. Robert Praxmarer. Pomožni odbor se je ustanovil 18. t. m. in sicer radi hitrejšega poslovanja v peterih sekcijah. Posameznim sekcijam pripadajo: 1. sekcija (pravna sekcija za sodne zadeve v spor-nem postopanju) gospodje dr. Majaron (predsednik), dr. Eger, dr. Papež; 2. sekcija (za nesporne pravne zadeve) gospodje Galle, Hauffen (predsednik), nik; 3. sekcija (socialne stvari) gospodarske stvari) gospodje dr. Gregorič, Pammer (predsednik), Pirc; 4. sekcija (upravne in finančne stvari) gospodje Kittag, Plantan, Praxmarer (predsednik); 5. sekcija (socialne stvari) gospodje Bukovec, dr. Gregorič in Pirc (predsednik). Pisarna pomožnega odbora se nahaja v sodni palači soba št. 114.

+ Podružnice Rdečega križa so se ustanovile na Viču, v Trziču in v Trinovem - Bistrici za ilirsko - bistriški sodni okraj.

— Kolera na Dunaju in v Galiciji. Sanitetni oddelek notranjega ministrstva izvaja: Bakteriološka preiskava na Dunaju je dognala en slučaj azijske kolere, dva pa v galicijski občini Lisko. Na Dunaju je obolel na kolero neki ranjen častnik, ki se je pripeljal s severnega bojišča 16. t. m. Tudi v Lisku sta na kolero vojaka obolela. Odredile so se potrebne varnostne odredbe.

Danes smo dobili z Dunaja brzojavko: Častniku, ki je zbolel na kolero, se stanje boljša. Drugi častnik, ki je z njim obolel, je izoliran, napravile so se vse varnostne odredbe, da je širjenje bolezni izključeno.

— Poročil se je profesor Alfonz Eisenberg z gđno. Zofijo Mulley, hčerko deželnega poslanca g. Karola Mulleya z Vrhnike.

— Vse one dame, ki so zaposlene z volnenimi deli za zimsko opravo naših pogumnih vojakov, opozarja predsedstvo »Rdečega križa«, da ni zaloga volnenih zapesnic (šticke) nikoli dovolj velika, in prosí s sledečimi kosi — ki jih tudi vojni preskrbovalni zavod želi — pričeti: šali (Shawl) iz sive volne, 120 cm dolgi, 20 cm široki, kvačkani ali pleteni (en petlja gladko, ena narobe). Dokolenice, 45 cm dolge, s trakom (Strupfen). Barve volne: če ne siva, tudi druge, ker se nosijo pod obleko, zato naj se pletejo tudi tanjše. Le rdeče in zelene volne naj se ne porablja iz zdravstvenih oziror.

Snežne kape. Te naj se plete v podolgasti obliki; odprtina za obraz naj bo zelo raztežna. Zelo priporočljiva je tudi izvršitev kop za noge (Fußlappen) iz barhenta ali bele ali naravno barvane flanele v velikosti 45 × 40 cm. Robove ne zarubiti, ampak samo z nitjo obšiti. Zeleti je, da bi se ta izvršitev ročnih del pospešila, ker glavna pozornost Rdečega križa je obrnjena na vojake, ki so v ljubljanskih bolnišnicah ozdraveli in se sedaj vračajo na bojišče ter se jih bo opremilo s potrebno opravo, da bodo obvarovani neizogod ostre zime.

— V Zadržni tiskarni na Starem trgu so izšli in se dobivajo od c. kr. davčne administracije predpisani hišni in stanovalski izkazi, kateri so do 31. oktobra 1914 izpolnjeni pri c. kr. davčni administraciji za oddati. Natisnjeni so v slovenskem in nemškem jeziku.

Išče se hlapec, ki zna opravljati krave. — Jugoslovanska Stokovna Zveza v Ljubljani, Ljudski dom.

Ljubljanske novice.

Ij Pogreb prvega v Ljubljani umrlega hrvatskega vojaka. V ljubljanskih bolnišnicah se nahaja več ranjenih hrvatskih vojakov. Predvčeršnjem je od teh ranjenec umrl Matija Vuzem, hrvatski varaždinski domobranec, doma iz Maruševca, okraj Ivanec. Na zadnji poti je za domovino umrlega hrvatskega junaka spremljal oddelek vojaštva, ki je oddal častno salvo. Pred krsto so vojaki nosili lep venec s hrvatskim trobojnim trakom in črnornim trakom, katerega je na krsto položil kranjski deželni odbor. Na trakovih je bil napis: »Prvemu v Ljubljani umrlemu hrvatskemu vojnaku — Kranjska dežela«. Za krsto so stopali načelnik Slov. Ljudske Stranke kranjski deželni glavar dr. Ivan Šusteršič, župan ljubljanski dr. Ivan Tavčar z podžupanom dr. Trillerjem, ljubljanski občinski svetniki Slov. Ljudske Stranke z načelnikom Ivan Kregarjem in mnogo drugega občinstva. Na krsti je ležal tudi krasen venec gospej in gosposodi iz »Mladike«. Sprevod je vodil č. gosp. mornariški superior monsg. Kokolj. Na pokopališču so spreved čakale članice »Slovenske krščanske socialne zveze«, ki so grob umrlega hrvatskega junaka obsule s cvetjem.

Ij II. Marijanska kongregacija pri čč. uršulinkah v Ljubljani ima svoj redni mesečni shod v nedeljo, dne 27. t. m., popoldne ob dveh v aloyzijevski kapeli na Poljanski cesti št. 4, pritličje, Pridite gotovo vsi!

Ij Težko ranjen in pogrešan. Po poluradnih obvestilih in po izjavah, ki se vjemajo, se pogreša c. in kr. nadporočnik in začasni poveljnik 16. vojne stotnije 17. pešpolka Friderik Kren. 31. avgusta se je s svojo stotnijo junško branil blizu Lvova proti pet- ali šestkratni ruski premoči in je bil nevarno ranjen. Od takrat ga pogrešajo. Nadporočnik Kren je rojen ljubljancin, sin adjunkta pomožnih uradov c. kr. deželnega sodnega predsedstva v Ljubljani.

Ij Poročil se je g. Andrej Horvat, c. kr. finančni nadpaznik, sedaj pri poljskem topničarskem polku št. 7, nad. bat. v Ljubljani, z gđ. Minko Vosanovo, učiteljico na Banjaloki.

Ij Obesil se je. V gozdu pri Dravljah so našli včeraj obešenega Luka Cuznarja, železniškega sprevodnika iz Sp. Šiške št. 117. Cuznar je odšel še v soboto od doma. Njegovo truplo so prenesli v mrtvašnico v št. Vidu.

Ij S kostanja padel. Včeraj popoldne je splezal 11letni deček Jožef Peskar na Opekarski cesti na nek kostanj, da bi ga tresel. Deček je padel s kostanja in se na glavi in levi roki znatno poškodoval. Ostal je v domači oskrbi.

Ij Semeni. Na včerajšnji semenj so prignali 91 glav živine, in sicer: 69 volov, 8 krav in 14 prašičev.

Ij Opozarjamo na oglas g. Josipa Turka.

Kakšno perilo rabijo ranjenci?

Pri »Rdečem križu« se oglasi mnogo oseb, ki bi radi darovale v bolnicah ležečim ranjenecem perilo, pa ne vedo, kakšno mora biti.

Vodstvo »Rdečega križa« daje zato vsem darovalcem, ki žele pomagati našim vojakom s tako dobrodošlimi darovi, sledeče navodilo o velikosti in kakovosti perila za ranjence:

Kot posteljno perilo se rabijo: Rjuhe (170×260 cm) iz platna ali bombaževega gradla; rjuhe v velikosti 80×180 cm ali 100×180 cm, tudi iz platna ali bombaževega gradla. Inlet za blazine (52×72 cm, inletno blago); prevlake za blazine (55×75 cm, iz barvanega gradla ali platna); žimniske varovalce (Matratzenschoner, 90×190 cm, iz platna ali bombaževega gradla); blazine iz rezanice ali bombaža.

Od bolniškega perila se rabi: dnevne srajce (preproste), srajce za ranjence (zadaj odprte, s trakovi), spodnje hlače, molino s trakom, dokolenice (brez pete iz pavole), žepni robci, bolniške halje (modro-belo progaste za rekonvalescente).

Nadalje omenimo, da je surovo domače platno prav dobro za posteljno perilo.

Zimsko perilo in obleko za vojake na bojnem polju in bolniško perilo, platno in druge reči za bolnike naj se pošlje v Cesarja Franc Jožefa azil v Ljubljani.

Pukana (ne strgana) šarpija se priredi iz vsake vrste platna.

Dalje pripomnimo, da so za časa vojne stanja vse dopisovanje, denarne in pošiljateve zavojev z obvezili, perilom in drugimi rečmi, ki se pošljejo Rdečemu križu, poštnine proste. Postaviti pa se mora naslov: »Podpora za vojaštvo (Militärunterstützungssache)« in pa tudi ime pošiljatelja.

Božični dar ameriških otrok sirotam evropskih vojakov.

Novi Jork, 20. avg. 1914.

Neki neznani blagi duši v Čikagu se je porodila ljubka ideja, vse ameriške države so jo sprejele in sprejela jo bo s hvaležnostjo in ginjenostjo tudi Evropa, posebno pa narodi v vojni. Ideja je ta-le: otroci Združenih držav pošljejo za Božič vsakemu otroku, čegar oče je padel na bojnem polju, poseben dar.

Brzjavi iz Novega Jorka poročajo, da je Amerika to idejo sprejela z velikim navdušenjem. Časopisi bodo zbirali darove, otroci bodo kupili igrače s svojim denarjem. Člani društev »Boyscouts« in »Campgirls« podpirajo akcijo, kakor tudi mnogo najvplivnejših ameriških gospa. »Bela hiša« (vlada) s pohvalo odobrava to namero in poslaniški vseh vojskujočih se držav so obljubili podporo svojih vlad, da bodo darovi gotovo dospeli, kamor so namenjeni. Pa to še ni vse. Darovi ne bodo poslani čez morje z rednimi ladjami, ampak bodo prispeli v Evropo na posebni božični ladji pod varstvom ameriške zvezdne zastave. Parnik z zvezdo in napisom Kristusovih besed: »Smite poroulos...!« (»Pustite male k meni priti!«) bo obiskal v Evropi pristanišča eno za drugim in bo skrbno obvarovan pred minami in bo popolnoma prosto prišel v vsako še tako ljubosumno zastraženo pristanišče. Njegovo poslanstvo ljubezni mu bo zagotovilo nedotakljivost.

K SMRTI GENERALA DELAREY.

London, 22. septembra. Reuterjev grad poroča iz Kapstadta: Generala Delarey in Beyer, ki sta se v avtomobilu peljala na svoji farmi, je angleška policija, ki je zasledovala roparje, smatrala za le-te, pri čemer je bil general Delarey ustreljen.

»Dom in Svet«, posamezne preostale številke po znižani ceni 15 vin. za številko so na razpolago samo še od letnikov 1906 do 1913 v »Katoliški Bukvarni«, medtem ko so posamezne številke starejših letnikov pošle. Pri nekaterih letnikih manjka samo po ena številka do popolnosti. Popolni letniki se pa dobe samo po navadni prodajni ceni, ki znaša 10 K za letnik.

Najpotrebnejše za naše vojake. Ker je vojak tem izvrstnejši, čim bolj ga prevzema ljubezen do Boga in domovine, se je v zadnjem času začela naša javnost, zlasti preč. duhovščina s prevzviš. gospodom knezoškofom na čelu, živahno zanimati in uspešno zavzemati za vojake. Pri tem pa se je splošno začutila potreba po primerni knjižici, ki bi spremljala kot zvest tovariš in zanesljiv svetovalec mladega fantja v nevarni vojaški stan. Na poziv prevzviš. g. knezoškofa se je tedaj lotil dela bivši aktivni vojak g. kaplan J. Hafner in spisal krasno knjižico: »Slovenskim fantom za slovo na pot v cesarsko službo.« Molitvenik ima zelo priročno žepno obliko, da ga vojak la-

hko spravi v naprtni žep, ne da bi kaj obtežil. Kako potrebna je ta knjižica vsakemu vojaku, pričajo besede gosp. knezoškofa: »Starši, poskrbite, da si jo omisli vsak vojaški novinec. Priporočite jo svojim sinovom, naj jo čitajo in prečitajo takoj, ko so potrjeni in bodo že poučeni odšli v službo. V službi naj se točno po njej ravna, pa bodo ostali zdravi na duši in na telesu, sebi v častno in večno korist, staršem v veselje in radost, domovini in cesarju v slavo in ponos.« — Cena je, kolikor je sploh mogoče nizka in znaša za trpežno a lično vezavo 1 K 20 vin., za šagrin z zlato obrezo 2 K 20 vin., za najfinejšo vezavo z upogljivimi platnicami pa 3 K 20 vin.

Prodaja se v »Katoliški bukvarni« v Ljubljani.

VINO

je zelo poceni, ker je še mnogo starega in se bliža novo. Kdor ga želi naročiti, naj se obrne na 2103

Ano Maljavac, Roč-stra.

Zakonska brez otrok iščeta preprosto

MEBLOVANO SOBO

s ali uporabo kuhinje. Ponudbe se prosil pod »Monteur« na upravištvo »Slovenca«. 2.21

Ivan Gržinič, trgovec, p. Roč-stra, Hum priporoča svojo veliko zalogo

vina in brinja.

Vzorci na zahtevo franko. Cena po dogovoru.

Kavarna J. Zalaznik

priporoča vsem Ljubljancem in gos om z dežele

najboljši zajtrk

kakor priznajo dobro belo kavo, čokolado, kakao, čaj, tline likerje in najljubše pecivo.

Dvoje stanovanj

se odda po primerni ceni v Naklem šteč. 45, blz kolodvoru in cerkve poleg ar. avne ceste. eno v prvem nadstropju, drugo v pritličju, vsako obsto. eče iz 2 sob, 1 kuhinje z vodovodom, ter kleti, pripravno za kakvega vpokojenca. Na željo se odda tudi vrt. Natančnejša poasnila pri V. Črnilec-u, Nak. o pri Kranju. 2824

Učenec

špecerijske stroke se sprejme pri IVAN KRIVCU, trgovcu, Dunajska cesta, Ljubljana. 2823

Vabilo

izrednemu občnemu zboru

Mlekarske zadruge v Selcih registr. zadruge z omejeno zavezo ki se bo vršil

dne 25. oktobra 1914 ob 3. uri popoldne v prostorih hranilnice in posojilnice v Selcih.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva.
2. Predložitev računa za leto 1913 in 1914.
3. Sklepanje o razpustu zadruge potom likvidacije.
4. Volitev likvidatorjev.
5. Slučajnosti.

Načelstvo.

2817

Amaliya Slatner

daje (2820)

pouk na glasovir

doma od 2.—3. pop. - Jurčičev trg 2., I.

Začetkom oktobra se prične pouk v

krojem risanju

prikrojevanju in izdelovanju ženskega in otroškega oblačila po najboljšem sistemu. Naslov: T. Hubmayer, učiteljica za krojno risanje v Ljubljani, Mesni trg 24, II. nadst. Sprejema o se učenke celo leto. Plača po dogovoru. 2792 2

SANATORIUM EMONA

ZA NOTRANJE IN KIRURGIČNE BOLEZNI. PORODNIŠNICA.

LJUBLJANA - KOMENSKA ULICA 4

SEPRIZRAVNIK PRIMARJ DR. FR. DERGANČ

A. & E. Skaberné, Ljubljana, Mestni trg 10

Specialna trgovina za pletenine in trikotažo.

395

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, sviterji, telovniki, triko-jopice, srajce, in spodnje hlače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni ščitniki za vrat, prsa, kolena itd.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče. Plašči in predpasniki za srežnice rdečega križa. Volna za plesti.

Prvi slov. pogrebni zavod v Ljubljani

Prešernova ulica št. 44

prireja

pogrebe

v Ljubljani in na deželi, od najpriprostejše do najelegantnejše vrste, v odprtih kakor tudi s kristalom zaprtih vozovih. — Ima bogato zalogo

vseh potrebščin za mrliča

kakor: kovnaste in lepo okrašene lesene krste, čevlje, vence, umetne cvetlice, kovine, porcelana in perl.

Zahteva naj vsakdo o potrebi cenik in prepričal se bo, da so cene zna'no nižje kakor drugod. — Ceniki so franko in zastoj na razpolago.

Posebno se tudi priporoča onim sorodnikom na deželi, ki imajo svoje v deželni bolnici. Te pogrebe oskrbuje po izredno nizkih cenah. — Za slučaj potrebe se vljudno priporoča

Josip Turk.

2816